

október
2021
ročník XXXV
číslo 5

BEĽENSKÉ NOVINKY

NEZÁVISLÝ DVOJMESAČNÍK OBCE BEĽÁ NAD CIROCHOU

PRIPRAVUJE KOMISIA PRE KULTÚRU PRI OBECNOM ZASTUPITEĽSTVE BEĽÁ NAD CIROCHOU
www.belanadcirochou.sk, mail: dominoplus66@gmail.com, kontakt: 0905 407 944

V TOMTO ČÍSLE NOVÍN NÁJDETE:

Obráz z plodov jesene	1	Sviatky jesene	7
eTwinning	2	Belanccup	7
Navštív svoju školu	2	Výsledky futbalu, dorast, žiaci	7
Územný plán obce	2	Obecná matrika informuje	7
Clara huta	4	Valko v extralige	7
Okienko záhradkára	6	Nohejbalisti medzi 4 najlepšími na Slovensku	8
		Výsledky futbalu, dospelí	8

OBRAZ Z PLODOV JESENE

Naša rodáčka Mária Dunajová nezaprie umelecké gény, zdedené po svojich predkoch a aj tento rok vytvorila obraz z plodov jesene, keď sa pri jeho tvorbe nechala inšpirovať tradičným náboženským motívom. Takýmto náročným spôsobom vyjadrila svoje poďakovanie za tohtoročnú úrodu, práve na sviatok Sedembolestnej Panny Márie. Pri jeho zhotovení jej pomáhal aj manžel, keď vytvoril rám obrazu z prútov liesok, ktoré predtým poslúžili ako opora pri raste fazule a tá nakoniec takisto skončila, ako prvotný materiál, pri skladaní tohto výtvoru. Takisto ako žltá a červená šošovica, jačmeň, pohánka, mak a čierne korenie...

Určite si mnohí z Vás toto umelecké dielo všimli. Bolo vystavené spolu s bohatými a pestrými plodmi zeme pred oltárom v našom kostole.

PhDr. Peter Karľa

Návšteva pápeža Františka - pri zabezpečovaní tohto podujatia, nechýbali ani dobrovoľníci z našej obce - Pavol Petro v Košiciach

Pápež František
na Slovensku

12. – 15. septembra 2021

Historická návšteva pápeža Františka na Slovensku.

Stretnutia s pápežom Františkom sa v uvedených dňoch zúčastnili aj mnohí veriaci z našej obce v mestách Prešov, Košice alebo v Šaštíne.

eTwinning

eTwinning je medzinárodný program, ktorý predstavuje komunitu škôl v Európe. Podporuje rozvoj spolupráce európskych škôl, prostredníctvom využívania informačných a komunikačných technológií. Umožňuje zamerať sa na dlhodobé i krátkodobé partnerstvá, zamerané na rôzne učebné predmety. Je prístupný v 25 jazykoch. Zaregistrovalo sa v ňom takmer 170 000 individuálnych realizátorov programu a viac ako 5 324 projektov, ktoré realizujú dve alebo viaceré európske partnerské školy. Portál poskytuje on-line nástroje pre učiteľov na vyhľadávanie partnerských škôl, zostavovanie projektov, výmenu skúseností a nápadov, na okamžité nadviazanie spolupráce pomocou rôznych nástrojov, prístupných na tomto portáli.

Program partnerstvo škôl eTwinning sa začal realizovať v roku 2005. Úrad centrálnej podpornej služby tohto programu pracuje pod vedením Siete európskych škôl (EUN), medzinárodného partnerstva 33 európskych ministrov školstva, úlohou ktorého je starať sa o rozvoj európskeho vzdelávania. V jednotlivých krajinách je program podporovaný 35 úradmi národných podporných služieb.

Aj naša škola je aktívne zapojená do tohto programu. Žiaci na hodinách anglického jazyka, so svojimi učiteľkami pracujú a komunikujú zároveň s partnerskou školou. S učiteľkou Mgr. Kovalovou žiaci písali listy a pohľadnice a so zástupkyňou Mgr. Škutkovou varili tradičné jedlá a vymieňali si recepty. S učiteľkou Mgr. Karlovou zostavovali elektronickú knihu o kultúrnych pamiatkach Slovenska a v tomto školskom roku sa zapojili aj do súťaže „O najkrajšiu pieseň o prírode“. Naši žiaci mohli takýmto spôsobom pozorovať on-line deti z iných štátov, ako sa učia, ako spievajú súťažnú pieseň a akú majú školu. Bol to projekt, ktorý prebiehal v niektorých štátoch aj napriek karanténam, tri mesiace. Zapojilo sa Arménsko, Belgicko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Estónsko, Francúzsko, Gruzínsko, Grécko, Litva, Nemecko, Portugalsko, Poľsko, Rumunsko, Severné Macedónsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Taliansko, Turecko a Ukrajina. Piesne spievané v jednotlivých rodných jazykoch, zneli detským ušiam zaujímavo a exoticky a v neposlednom rade sa takto deti zúčastnených škôl, prostredníctvom spomínaného projektu, kultúrne obohacovali a získavali medzinárodné skúsenosti.

Mgr. Darina Karlová

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE – JEHO ZMENY A DOPLNKY

Územné plánovanie neslúži len na to, aby ľudia vedeli, kde a čo možno stavať. Zo stavebného zákona č.50/1976 Zb., vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii vyplýva, že územné plánovanie je nástroj územného rozvoja, ktorým je možné regulovať prakticky všetky ľudské činnosti v danom území tak, aby sa zabezpečil trvalo udržateľný rozvoj tohto územia.

Územným plánovaním sa najmä:

- rieši usporiadanie územia,
- určujú zásady využívania územia,
- koordinujú rôzne činnosti tak, aby boli v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja.

Územné plánovanie vytvára predpoklady pre trvalý súlad všetkých

NAVŠTÍV SVOJU ŠKOLU SPOZNAJ SVOJHO VEDCA

24. septembra 2021 sa konal 15. ročník festivalu „Európska noc výskumníkov“, v rámci ktorej sa vedci chceli so žiakmi a študentami podeliť o svoje vedecké skúsenosti a tým ich podnietiť k aktivite a zážitkovému vzdelávaniu. Prostredníctvom pokusov a interaktívnych ukážok chceli ukázať, že veda je všade okolo nás. Cirkevnú základnú školu sv. Petra a Pavla v Belej nad Cirochou navštívila bývala žiačka Mgr. Andrea Buriková (rod. Avuková), ktorá vyštudovala odbor biológie na Prešovskej univerzite v Prešove a naďalej je tam internou doktorandkou. Žiakom siedmeho ročníka priblížila tému „Čo je krv a prečo existujú krvné skupiny“. V rámci tejto prednášky sa žiaci naučili o zložení a funkciách krvi a najmä o krvných skupinách systému AB0. AB0 systém človeka objavil KARL LANDSTEINER začiatkom 20. storočia (Nobelova

cena za fyziológiu alebo medicínu, 1930). Už predtým bolo známe, že transfúzia krvi je oveľa úspešnejšia, ak darovaná krv pochádza od blízkeho príbuzného, čo vyplýva z dedičného charakteru. U človeka, sa na povrchu červených krviniek, môžu nachádzať dva typy špeciálnych molekúl – aglutinogénov: aglutinogén A a aglutinogén B. U jedného jedinca môžu byť prítomné oba typy (krvná skupina AB) alebo len jeden typ (krvná skupina A alebo B), prípadne červené krvinky nemusia obsahovať ani jeden z uvedených aglutinogénov (krvná skupina 0). Protilátkou voči aglutinogénu A je aglutinín anti A, protilátkou proti aglutinogénu B je aglutinín anti B, ktoré sa nachádzajú v krvnej plazme. Ak by došlo k styku červených krviniek s ich príslušným aglutinínom, nastane zhlukovanie červených krviniek, pri ktorej by človek zomrel. Toto bolo základom pokusu, ktorý si vyskúšali skoro všetci odvážni žiaci, kde pomocou pichnutia ihlou do prsta získali kvapku krvi. Kvapku krvi, teda jej červené krvinky, obsahujúce vyššie spomínané aglutinogény (A, B) zmiešali a pomocou špecifických chemikálií, ktoré reprezentovali aglutinín anti A a aglutinín anti B. Tam kde došlo ku zhlukovaniu červených krviniek, takú krvnú skupinu žiaci mali. Neskôr im vedkyňa porozprávala o charakteristikách daných krvných skupín, pri čom sa žiaci pobavili a diskutovali aj o tom, či to sedí na nich podľa ich zistených krvných skupín.

Ing. Daniela Dunajová

činností v území, s osobitným zreteľom na:

- starostlivosť o životné prostredie,
- dosiahnutie ekologickej rovnováhy,
- zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja, pre šetrné využívanie prírodných zdrojov a zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt.

Podľa § 26 stavebného zákona územné plány obcí a zón schvaľuje obec. Ďalšie podrobnosti vyplývajú zo zákona o obecnom zriadení č. 369/1990 Zb., v znení neskorších predpisov. Závaznosť ÚPD upravuje § 27 stavebného zákona. Závazné časti ÚP obce aj ÚP zóny sa vyhlasujú všeobecne záväzným nariadením.

Obecné zastupiteľstvo pri schvaľovaní ÚP vykonáva dva úkony:

- schvaľuje návrh ÚP obce alebo zóny

- vyhlasuje VZN o záväzných častiach ÚP obce alebo zóny.

Schvaľovanie prebieha na zasadnutí obecného zastupiteľstva, ktoré je verejné. Aby bolo zastupiteľstvo uznášaniaschopné, musí byť na zasadnutí prítomná nadpolovičná väčšina poslancov. Návrh ÚP sa schvaľuje uznesením, na ktoré je potrebné súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných poslancov. Na prijatie VZN je potrebný súhlas trojpäťinovej väčšiny poslancov.

Schvaľovanie územného plánu obce, alebo jej časti, je vyhradené obecnému zastupiteľstvu.

A aká je súčasná situácia ohľadom riešenia ÚP v našej obci?

– 8. 9. 2020 boli poslancom na zasadnutí OZ predložené požiadavky obce a tiež vlastníkov pozemkov, či nehnuteľností, na zmeny v územnom pláne obce.

– 15. 10. 2020 zasadala komisia pre verejný poriadok a životné prostredie, do kompetencie ktorej patrí, na základe prijatého Rokovacieho poriadku a náplni činností komisií pri OZ, aj podieľanie sa na aktualizácii územného plánu obce. Zo zápisnice z rokovania tejto komisie vyberám: Z dôvodu prípravy riešenia protipovodňových opatrení a výzve obyvateľov o žiadosti na zmenu v ÚPO, bolo rokovanie o zadávacom dokumente presunuté. O ÚPO sme hovorili ešte na zasadnutí komisie v marci 2019 a zhodli sme sa, že je potrebné dať vypracovať ucelený dokument aj s mapou, v ktorom budú zapracované všetky zmeny a doplnky. Budú zohľadnené ochranné pásma, záťažové územia, zosuvné územia a radónové riziká. Posledný takýto dokument bol schválený ešte v roku 2003 a od vtedy už bolo vypracovaných 5 doplnkov ÚP. Všetci sa zhodli na tom, že je nutné prijať nejaký systém na zmeny v ÚPO, aby nevznikli neusporiadané priemyselné zóny, zóny oddychu a bytová výstavba. Nie je možné, aby sme zmenami v ÚP pre jedného občana, znehodnotili majetok druhého, alebo aby sme v prospech podnikania neznepríjemnili bývanie obyvateľom dotknutej oblasti. Je potrebné brať do úvahy, že tento dokument bude podliehať posudzovaniu vplyvov na životné prostredie a predvídať tak reakcie občanov i dotknutých organizácií. Je potrebné tiež riešiť protipovodňové opatrenia a brať do úvahy aj to, že obec bola vybraná ako jedna z mála, na pozemkové úpravy v réžii štátu.

– 11.12. 2020 zasadala komisia pre verejný poriadok a životné prostredie znovu s prijatými odporúčaniami:

1. Zmeny na plochy výstavby rodinných domov (CKN 766/1) schváliť v prípade CKN 717/1,720 s predchádzajúcim povolením VVS – ochranné pásmo.

2. Plochy pre poľnohospodárske stavby – vyčleniť parcely, kde už stavby stoja a len pri tých zmeniť účel.

3. Plochy na občiansku vybavenosť - rekreácia (CKN 3314/218, 3314/219) schváliť, v susedstve je už tento účel schválený.

4. Plochy na objekty občianskej vybavenosti – autoservis – schváliť.

5. Plochy podnikateľské a skladovacie (CKN 3314/213-217) schváliť len na parcely CKN 3314/216 a 217 – v susedstve ostatných parciel je schválená rekreácia.

6. Plochy na poskytovanie služieb v kombinácii s ubytovaním - neschváliť v takom rozsahu, nakoľko v lokalite je už niekoľko pohostinstiev a je to pri ceste II. triedy s príslušnou autobusovou zástavkou.

7. Plochy, odstavné plochy a parkoviská – za Cintorínom – schváliť. Komisia žiada starostu obce, aby bol príkladom pre občanov, rešpektoval zákon a nerobil stavby bez povolenia.

8. Zrušenie ochranného pásma pohrebiska – ochranné pásmo sa podľa uvedeného zákona 131/2010 §15 ods.7 určuje VZN.V § 36a, ods. 5 je uvedená, ochranné pásmo pohrebiska podľa § 15 ods. 7 v znení účinnom do 31. decembra 2019 zaniká najneskôr 31. marca 2020, ak si obec všeobecne záväzným nariadením neustanoví inú šírku ochranného pásma pohrebiska skôr. Komisii nie je známe, či obec má takúto VZN prijatú.

9. Plochy polyfunkčné (CKN 3301/4) – počkať na projekt protipovodňových opatrení.

10. Plochy podnikateľské – oproti hospodárskemu dvoru – neschváliť

z dôvodu problémov pri jednotlivých vstupov na pozemok, z dôvodu blízkosti rodinných domov a časti určenej na rekreáciu. Obec má v ÚPO vyčlenené miesta na podnikanie. Komisia má výhrady aj proti už postaveným a povoleným prevádzkam v tejto lokalite.

– 15.12. 2020 schválilo OZ uznesením 136/2020 zadávací dokument pre spracovanie Zmien a doplnkov č. 6 Územného plánu obce Belá nad Cirochou s akceptovanými pripomienkami Komisie pre verejný poriadok a životné prostredie. Toto uznesenie č. 136/2020 bolo starostom obce podpísané. Pri prerokovaní tohto bodu bolo prednesené odporúčanie Komisie pre verejný poriadok a životné prostredie, ktoré zasadalo 11.12. 2020 a zápisnica zo zasadnutia bola na obecný úrad doručená 15.12.2020. Pomer hlasov 7 za a 1 sa zdržal. Podľa pripomienok komisie boli teda schválené všetky požiadavky na výstavbu rodinných domov, cintorín, parkovisko, rekreáciu, autoservis, s výhradami pohostinstvo a ubytovanie, výroba a podnikanie a neboli schválené požiadavky na podnikateľské a skladovacie plochy oproti areálu poľnohospodárskej výroby.

– 24. 3. 2021 bol na tabuli obce oznam o možnosti pripomienkovať návrh ZaD č. 6 ÚPN- O do 30 dní.

– 13. 4. 2021 uznesením č. 155/2021 OZ v Belej nad Cirochou súhlasilo so začatím procesu obstarania Zmien a doplnkov č. 7 územného plánu obce v rozsahu Zadáacieho dokumentu pre spracovanie Zmien a doplnkov územného plánu obce schváleného uznesením OZ č. 136/2020, s doplnením riešenia protipovodňových opatrení v lokalite na Ul. Staničnej, pozdĺž vodného toku rieky Cirochy a náučného chodníka, celé dokopy v dohodnutej sume 9900 Eur.

– 23. 4. 2021 boli komisiou pre verejný poriadok a životné prostredie zaslané pripomienky k návrhu ZaD č. 6, ktoré okrem iného obsahovali aj spracovať ZaD č.6 v rozsahu všetkých lokalít zmien a doplnkov, tak ako boli prijaté na zasadnutí komisie a schválené uznesením č.136/2021. Táto pripomienka nebola akceptovaná s tým, že nie je schválený rozpočet, čo však nebránilo použiť finančné prostriedky aj v rozpočtovom provizóriu a tiež nebránilo starostovi osloviť všetkých zainteresovaných, aby sa finančne spolupodieľali na financovaní. Tento dokument bol nakoniec upravený len pre zrušenie ochranného pásma cintorína, zrušenie preložky cesty a pre požiadavky p. Roša a p. Petrovej.

– 31. 5. 2021 Verejné prerokovanie návrhu k ZaD č.7 ÚPN-O, z ktorého sme nenašli žiadny záznam.

– 8. 6. 2021 boli zverejnené na stránke obce Zmeny a doplnky ÚPN-O č. 6 – čístopis.

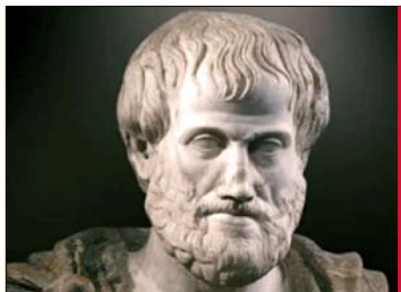
– 15. 6. 2021 OZ schválilo uznesením č. 166/2021 Zmeny a doplnky č. 6 ÚPN-O a VZN č. 1/2021, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť zmeneného a doplneného ÚPN-O Belá nad Cirochou a to v pomere hlasov 9 za a 3 sa zdržal.

– 7. 9. 2021 boli zverejnené na stránke obce Zmeny a doplnky ÚPN-O č. 7 – čístopis a v ten istý deň bol v programe naplánovaného zasadania OZ uvedený bod - Schválenie VZN č. 2/2021, ktorým sa vyhlasuje záväzná časť zmeneného a doplneného ÚPN-O Belá nad Cirochou.

Poslanci Obecného zastupiteľstva v Belej nad Cirochou konali pri schvaľovaní ZaD ÚPN-O podľa svojho vedomia a svedomia a nič nebránilo vypracovaniu a schváleniu ZaD č.6 tak, aby v nich boli zakomponované aj ďalšie požiadavky a žiadatelia by tak mohli pokračovať vo svojich investičných zámeroch už v júni 2021.

Žiadam starostu obce, aby rešpektoval schválené uznesenia č. 136/2021 a 155/2021 a zosúladiť ZaD č.7 ÚPN-O Belá nad Cirochou s týmito uzneseniami na vlastné náklady. Zároveň ho vyzývám, aby sa verejne ospravedlnil žiadateľom zmien, že im svojim úmyselným konaním, nerešpektovaním uznesení OZ a nepoznaním zákonných ustanovení, znemožnil výstavbu rodinných domov a predražil tak samotnú investíciu.

Ing. Jana Špuntová – predsedkyňa Komisie pre verejný poriadok a životné prostredie

ARISTOTELES
*„Len štát, v ktorom sú si všetci rovní
 pred zákonom, môže byť naozaj silný.“*

Aristoteles, klasický grécky filozof, žiak Platóna a zakladateľ západnej filozofie 384 - 321 pred n. l.

Z HISTÓRIE - CLARA HUTA

Možno ešte viacerí Beľania majú známosť o tom, že v našej obci boli niekedy železiarne. Málokto si už ale pamätá, že boli situované v dolnej časti obce, v blízkosti Cirochy, na konci dnešnej ulice Staničná. Stáli na strategickom mieste, keďže voda bola pri takejto priemyselnej činnosti nevyhnutná. K železiarňam bol vybudovaný tajch – vodný náhon. Unikátny bol tým, že dokázal k vodnému kolesu priviesť vodu nielen z Barnovho potoka, ale podľa potreby aj zo samotnej Cirochy. Spomínaný tajch rozčesla na polovicu, neskôr postavená železničná trať. Prvú časť tajchu pripomína názov rovnomennej ulice, druhú časť je ešte aj dnes dobre vidieť v záhradách na druhej strane železnice.

Oveľa menej ľudí si ale spomína na názov železiarní. Volali sa „Clara huta“. Klára bola vnučka Jozefa Rholla. Ten v rokoch 1788 a opätovne v roku 1819 získal do zálohy Sninu a okolité obce. Zamýšľal nájsť vo Vihorlatských vrchoch zlato a striebro, keďže Vihorlat patrí podobne ako Kremnické i Štiavnické vrchy k sopečnému pohoriu a Rhollovci boli známou podnikateľskou rodinou, pôsobiacou v baníckom priemysle. Vzácné kovy však nenašiel, našiel však menšie ložiská železnej rudy. Svojimi

Gróf Tivadar Csaky – Klárin manžel aktivitami prebudil dovtedy spiace a zaostalé mestečko - dostaval honosný sninský kaštieľ a nové hospodárske budovy, v jeho okolí rozsiahly park a tesne pri kaštieli oranžériu – 3 veľké skleníky so vzácnymi druhmi rastlín dovezenými až z Holandska. Dal postaviť žreb-

činec, tehelnú, pílu i sklársku huta.

Najvýznamnejším jeho počínom ale bolo založenie železiarní. Literatúra uvádza, že tak urobil v roku 1815 v Jozefovej doline, čím vlastne založil novú obec – terajšie Zemplínske Hámre. Keď ako 87 ročný v roku 1832 zomrel, ostala správa železiarní i všetkých majetkov na pleciach jeho jediného syna Štefana. Ten sa narodil v roku 1776. Teda ešte pred tým, ako sa jeho otec stal sninským zemepánom. Štefan Rholl bol podobne energický, ako jeho otec. Za jeho správy dosiahla výroba železa v Snine a okolí vrchol. Aj po ňom ostali významné pamiatky (kaplnka na sninskom cintoríne, železná socha Herkula či sochy levov, strážiace humenský kaštieľ...). Ním boli pravdepodobne založené aj železiarne v Belej (nič na tom nemení ani kameň s vyrytým letopočtom 1812, ktorý bol nájdený pri rekonštrukcii kamenného domu – najzachovalejšej pamiatke po belianskych železiarňach.) V literatúre sa uvádza, že v roku 1942 zaviedol Štefan Rholl nový spôsob skujňovania – pudľovanie. Na inom mieste sa uvádza, že železiarne v Belej boli pravdepodobne súčasťou sninského podniku a nachádzali sa tam 2 pudľovacie pece, ktoré dokázali ročne vyrobiť okolo 2000 viedenských centov kujného železa.

Klára Rhollová ako dievča
(portrét je vystavený v kaštieli
v Markušovciach)

(pozn.: 1 viedenský cent = 56kg; tzn.: 2000 vc = 112 ton). Železiarne, ktoré Štefan Rhol pomenoval po svojej jedinej dcére Kláre, fungovali v Belej do roku 1876. (Na stránke Z.Hámrov sa spomína, že Belianske železiarne založila samotná Klára až v roku 1857)

Čo vieme o Kláre? Narodila sa v roku 1808 v Sokolanoch. Už od začiatku, do nie dobre fungujúcej rodiny. Štefanova manželka a Klárina mama Karolína Szent-Imreyová sa totiž zo Sniny od manžela odsťahovala práve do Sokolian pri Košiciach. Až neskôr, na list sninského farára Buzeka košickému biskupovi Andrejovi Szabovi, ktorý na Karolínu naliehal, sa do Sniny Klárina matka vrátila.

Rodičia Kláru vydali ako 20 ročnú za grófa Teodora (Tivadara) Csákyho, ktorý slúžil v armáde ako cisársko-kráľovský komorník. Preto sa často sťahovali. Každé zo 7 Kláriných detí sa vraj narodilo na inom mieste. Často sa zdržiavali v Košiciach, na terajšej adrese Hlavná 42 (bar Carpano), či na Spiši v kaštieli v Hodkovciach. Mohlo by sa zdať, že gróf Csáky bol pre Kláru dobrou partiou. Opak však bol pravdou.

Portrét mladej Kláry
v kaštieli v Markušovciach

Gróf sa viac venoval svojim koníčkom – divadlu a herečkám, ako rodine a spravovaniu svojich a Kláriných majetkov. Známe sú zápisky z denníka opernej divy Rózy Déry-Széppataki, s ktorou boli milencami. Keď ho po 9 rokoch nechala, záletník Tivadar skončil v náručí ďalšej, o 29 rokov mladšej herečky. Aj to bola jedna z príčin, prečo železiarne v Snine a Belej skončili.

Pod úpadok železiarskej výroby sa tiež podpísala aj zmena spoločenských pomerov, keď sa z poddaných stali občania a zanikli tak povinnosti, ktoré dovtedy obyvatelia Sniny a okolitých dedín voči zemepánovi mali. Ďalšou ranou pre železiarne boli revolučné roky 1848/49, keď nedostali za dodávky revolučnej armády (ktorú porazili cisárske vojská pri Világoši) vyplatené náhrady. Aby toho nebolo málo, krátko na to, v roku 1850, zomrel Klárin otec Štefan. Klára robila čo mohla, železiarne dala do prenájmu Karolovi Schmidtovi, vybavila pôžičku, ktorú horko-ťažko splatila. Napriek tomu dokončila a dala vysvätiť kaplnku na sninskom cintoríne, či v roku 1857 založila ľudovú školu v Zemplínskych Hámroch. Zomrela v Košiciach 15 rokov po smrti svojho manžela, v roku 1870, ako 61 ročná. Previezli a

Portrét Kláry v zrelom veku
uložený v sninskom kaštieli

pochovali ju v parku pri kaštieli v Hodkovciach. Jej pomník akoby pripomínal jej prežitý život. Rozbitý na kopy nesúrodých a ťažkých balvanov so skromnou tabuľou. Ak niekedy pôjdete na Spišský hrad, či do Žehry, zájďte aj do Hodkoviec a zapáľte sviečku na hrob ženy, ktorej meno je spojené s beľanskými železiarňami. Škoda, že už takmer nič v našej obci nepripomína, že tu niekedy stála tak významná fabrika. PaedDr. M. Štutika

Hrob Kláry Csakyovej-Rhollovej
v parku pri kaštieli v Hodkovciach

Kaštieľ v Hodkovciach

OKIENKO ZÁHRADKÁRA

Od polovice októbra sa v záhradných centrách začínajú objavovať v ponuke voľnokorenné sadenice ovocných stromčekov. Natíska sa otázka, či je dobre vysádzať ovocné stromčeky už teraz alebo počkať na jar... Odpoveďou je – neskorá jeseň je priam ideálny čas na výsadbu ovocných stromčekov. Stromčeky budú niekoľko mesiacov vo vegetačnom klude, majú dostatočný čas na regeneráciu po šoku z presadenia a čas na dostatočné zakorenenie. Prispieje k tomu aj množstvo jesennej vlhky.

Ako teda správne postupovať? Ponajprv si zvolíme vhodné miesto pre umiestnenie stromčeka. Vo všeobecnosti by to malo byť dobre oslnené, nezamokrené miesto s dostatočnou vrstvou ornice. Výsadbové jamy je vhodné vykopať už v septembri, no aj keď ich ešte nemáme vykopané, môžeme ich vykopať aj teraz. Nie je to nejaký vážny problém. Šírka jamy by mala byť aspoň 50cm a jej hĺbka minimálne 40cm. Vrchnú vrstvu pôdy dávame na jednu stranu jamy, tu spodnú na druhú stranu.

A teraz nastane najdôležitejší bod výsadby – nákup vhodného stromčeka. Predpokladám, že ste si zvolili odrodu, ktorá Vás zaujala zaujímavými

vlastnosťami na vhodnom podpníku. Ako si ale vybrať kvalitný stromček? V prvom rade sa zameriame na koreňový systém – ten by mal byť bohatý, čo najmenej poškodený, s dostatkem vlásočnicových koreňov. Tu často robíme chybu, že vyberáme podľa korunky a nie podľa koreňov. Stromček s bohatým koreňovým systémom hoci aj bez korunky (špičiak) omnoho lepšie zakorení a bude mať bohatšie prírastky v ďalšom roku a časom v intenzite rastu dobehne stromček už so založenou korunkou, no slabým koreňovým systémom. Prípadné poškodenia na koncových častiach konárikov nie sú problémom, keďže koncom zimy spravíme hlboký povýsadbový rez. Stromčeky by nemali byť viditeľne suché, bez poškodenia na podpníku a kmienku a nesmú byť napadnuté plesňami.

Korene stromčekov pred výsadbou dáme na noc do vedra s vodou, aby sa dostatočne napili. Pred výsadbou ich ale skontrolujeme, poškodené hlavné korene zastrihujeme ostrými nožnicami až do zdravého dreva, vlásočnicové korene ale neskracujeme. Do výsadbovej jamy zatlačíme pevný kôl z južnej strany a preveríme hĺbku výsadby – miesto štepenia musí byť aspoň 10 cm nad okolitou pôdou. Na dno jamy a ku koreňom dávame pôdu, ktorá pochádza z vrchnej časti jamy. Z tej ale vyberáme korene burín. Nepridávame do nej žiadne hnojivá ani hnoj, môžeme ju ale obohatiť pridaním dobre vyzretého kompostu. Pôdu dobre utrasíme, aby vyplnila priestor medzi koreňmi a utlačíme ju. Do vrchnej časti dáme pôdu zo spodnej časti jamy a ponecháme plytkú priehľbinu, ktorá nám bude lepšie udržiavať vodu zo zálievky. Stromček uviažeme hrubším lanom alebo popruhom ku kolu a dôkladne zalejeme – minimálne 10 litrov. Ak hrozí poškodenie zverou, tak stromček ochránime pletivom. V prípade že po výsadbe a cez zimu nie sú dostatočné zrážky, tak zalievame 1x týždenne väčším množstvom vody. Koncom zimy pristúpime k povýsadbovému rezu – všetky konáre skrátime minimálne na polovicu alebo až na tretinu ich pôvodnej dĺžky. Ak vysádzame nerozkonárený špičiak, tak ho skrátime na polovicu na vonkajší púčik.

Odmenou za túto starostlivosť bude vysoká udatnosť vysádzaných stromčekov a ich intenzívny rast v ďalšom roku.

Zber a uskladnenie ovocia a zeleniny na zimu

V tomto období zbierame neskoré druhy ovocia a zeleniny, ktoré sú vhodné aj na uskladnenie. Vhodným spôsobom uskladnenia je ich správne uloženie do studenej pivnice. Ale ako to spraviť tak, aby nám uskladnené ovocie alebo zelenina vydržali čo najdlhšie? Uvedieme si zopár vhodných spôsobov...

Zemiaky môžeme pri ich zbere sypať do sieťovaných vriec, tie potom uložíme na tienisté, suché a dobre vetrané miesto, najlepšie pod prístrešok alebo do drevárky tak, aby na nich nesvietilo slnko. Takto ich ponecháme aspoň 10 dní aby dobre obschli a nezačali hnilobné procesy. Dôležité to je hlavne vtedy, ak bolo daždivé obdobie pred ich zberom. Potom ich pretriedime podľa veľkosti, odstránime hnilé alebo poškodené hľuzy, ktoré použijeme na rýchlu spotrebu. Zemiaky určené na konzum, môžeme nasypať do studenej a primerane vlhkej pivnice, do drevených boxov alebo väčších prepraviek. Zdravé zemiaky, určené na vlastnú sadbu, môžeme ponechať v menších prepravkách, ktoré naskladáme na seba tak, aby sa nepoškodila sadba. Ak by hrozilo premrznutie pivnice počas tuhých mrazov, tak zemiaky prekryjeme starými dekami, vetrovkami, prípadne obložíme polystyrénom. Priestory pred uskladnením zemiakov a zeleniny dôkladne upraceme a vyvetráme, vhodné je aj natretie stien vápenným mliekom alebo aj dezinfekcia sýrou sviecou.

Mrkvu, petržlen, zeler, cviklu, kaleráby, ale aj kapustu môžeme zabaliť do novinového papiera (mrkvu a petržlen aj po viac kusov) a uložíme do prepraviek. Takto uskladnená neskorá mrkva a petržlen vydrží v dobrej pivnici aj do novej úrody skorej mrkvy a petržlenu. Takisto ich môžeme uskladniť v debničkách, v navrstvenom piesku alebo v pilinách tak, že na vrstvu piesku uložíme mrkvu alebo petržlen tak, aby sa navzájom nedotýkali, zasypeme ich ďalšou vrstvou piesku alebo pilín a pokračujeme až do naplnenia debničky.

V pivnici môžeme uskladniť aj tekvice a cukety. Tu platí ale pravidlo, že nesmú byť uložené na betónovej podlahe, preto je vhodné ich podložiť polystyrénom alebo doskami.

Jablká a hrušky ukladáme v jednej vrstve do nízkych plastových

Podpňovky v záhradke potešia iba vášnivého hubára...

prepraviek, ktoré sme predtým dobre očistili. Veľmi dôležité je, že neskladujeme v blízkosti jablka hrušky a taktiež oddelíme vhodnou prepážkou (OSB doska, polystyrén) skoré a neskoré zimné odrody jablka. Ovocie zásadne neskladujeme v miestnosti so zemiakmi, lebo inak by po zemiakoch pochytili pachut' a arómu. U ovocia robíme pravidelnú kontrolu, poškodené a nahnilé plody ihneď odstraňujeme.

Na jeseň si môžeme vykopať aj chren, v termíne kedy nadzemná časť začína žltnúť, vtedy má najviac účinných látok. Uskladníme ho v prepravke s pieskom. Poslúži nám v zime ako zdroj cenných vitamínov a pre naše zdravie prospešnými látkami.

Ak nemáme vhodnú pivnicu, tak môžeme improvizovať. Napríklad v nevykurovanej garáži, použitím debničiek, ktoré obložíme polystyrénom.

Ing. Ján Gajdoš

VALKO V EXTRALIGE

Mladý nádejný a talentovaný šachista Michal Valko to dotiahol až do extraligy. Šancu dostal na súpiske družstva Šachy Reinter Humenné. Tento víkend už odohral prvé 2 zápasy. V sobotu proti ratingovo silnejšiemu hráčovi Žiliny ešte neuspel. V nedeľu s ratingovo vyrovnanou súperkou z Dubnice, aj napriek niekoľkým chybám v partii, nakoniec remizoval a pripísal si tak prvý extraligový „polbod“.

PaedDr. Marek Štutika

BELANCCUP 2021

Každoročne sa 15. septembra, na sviatok Sedembolestnej Panny Márie uzatvára a vyhodnocuje aktuálny ročník tenisového turnaja Belanccup. Kvôli návšteve pápeža sa toho roku akcia presunula na sobotu 18.9.2021. Celkovým víťazom dlhodobého turnaja sa opäť stal Jozef Brečka pred Petrom Dzurovejom a Liborom Országhom. V štvorhrách dominovali L. Hreha s P. Burikom pred dvojicou P. Dzurovej, J. Brečka. Na treťom mieste skončili P. Majerník a P. Burda. Viac informácií o dianí v tenise prinesieme v budúcom čísle.

Pavol Burda

VÝSLEDKY FUTBALU

DORAST: IV. LIGA-SD-U19-SK.Z-V-VSFZ:

4.kolo - 11. 9. 2021: TJ Jasenov - TJ Slovan Belá n/C. 2:0 (1:0)
 5.kolo - 18. 9. 2021: TJ Slovan Belá n/C. - AFK Topoľany 5:0 (2:0)
 Góly Slovana: Šimon P. - 2, Čopík A., Tais M., vlastný - Kucka D.
 6.kolo - 25. 9. 2021: MŠK Spartak Medzilaborce - TJ Slovan Belá n/C. 3:4 (2:1)
 Góly Slovana: Országh N. - 3, Tais M.
 7.kolo - 02.10. 2021: TJ Slovan Belá n/C. - ŠK Urbár Poruba n. V. 2:0 (1:0)
 Gól Slovana: Országh N., Čopík A.
 8.kolo - 9.10. 2021: ŠK Strážske - TJ Slovan Belá n/C. 3:2 (2:1)
 Góly Slovana: Čopík A., Gnip N.
 9.kolo - 16.10. 2021: TJ Slovan Belá n/C. - TJ FK Družstevník Trhovište 2:4 (0:1)
 Gól Slovana: Šimon P., Čopík A.

ŽIACI: I.TR. ŽIACI U15 ObFZ HE:

3.kolo - 03. 9. 2021: TJ Slovan Belá n/C. - TJ Družstevník Borov 2:6 (1:4)
 Góly Slovana: Zboraj P., Paprčka P.
 4.kolo - 08. 9. 2021: TJ Družstevník Dlhé n. C. - TJ Slovan Belá n/C. 0:7 (0:2)
 Góly Slovana: Piško M. - 4, Kurilla R., Lojan J., Britan B.
 6.kolo - 21. 9. 2021: FK Kamenica n. C. - TJ Slovan Belá n/C. 4:1 (2:1)
 Gól Slovana: Andrejov L.
 7.kolo - 24. 9. 2021: TJ Slovan Belá n/C. - TJ Jasenov 2:3 (0:2)
 Góly Slovana: Kendereš J., Andrejov L.
 8.kolo - 01.10. 2021: TJ Družstevník Borov - TJ Slovan Belá n/C. 9:0 (4:0)
 9.kolo - 11.10. 2021: TJ Slovan Belá n/C. - TJ Družstevník Dlhé n. C. 2:1 (2:1)
 Góly Slovana: Andrejov L., Lojan J. *Tabuľka súťaže žiakov je na 8. strane*

Tabuľka dorastu po 9.kole:

1 ŠK Strážske	24
2 TJ Slavoj K. Chlmec	22
3 TJ Jasenov	18
4 TJ FK Trhovište	15
5 OFK Vojčice	15
6 ŠK Urbár Poruba p. V.	12
7 TJ Slovan Belá n. C.	12
8 MŠK Medzilaborce	10
9 FK TJ ŠM Michalany	4
10 AFK Topoľany	1

Ikebana - CZŠ

OBEČNÁ MATRIKA INFORMUJE

V MESIACI SEPTEMBER A OKTÓBER NÁS OPUSTILI

September:

Božena Britanová, rod. Brečková rok 1963

Pavína Hafincová, rod. Gnipová rok 1933

Peter Bednár rok 1995

Pavína Straková, rod. Drábová rok 1946

Október

Jozef Burik rok 1944

Mária Zimovčáková, rod. Drabová rok 1974

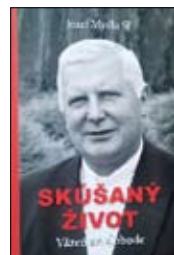
Eva Gnipová, rod. Maliňáková rok 1947

Pavol Gnip rok 1967

Štefan Mackanič rok 1933

Anna Matiková, rod. Matiková rok 1957

Zuzana Dzurková, rod. Dunajová rok 1939

Do pozornosti milovníkov písaneho slova dávame tri novo vydané publikácie, ktoré popisujú život, prostredie a históriu nášho regiónu.

Sviatky jesene

V novembri si pripomínáme dva významné sviatky. 1. novembra je to sviatok Všetkých svätých, na ktorý nadväzuje sviatok 2. novembra – Pamiatka zosnulých - spomienka na všetkých verných zosnulých, ľudovo nazývaný aj Dušičky. Zvlášť v súčasných neistých časoch obdobia pandémie koronakrízy a stým súvisiacimi obmedzeniami, hospodárskymi zmenami a sociálnou neistotou, si o to viac uvedomujeme jednoduchý dar ľudského života. Osobitne tí z nás, ktorí sú týmito udalosťami priamo postihnutí. Spôsob fungovania konzumného spôsobu prežívania a materialistického nazerania na svet, stráca počas týchto sviatkov svoj význam. Využime teda čas sviatočného zastavenia sa k načerpaniu nových duchovných síl do ďalších dní. Využime ho k vnútornému zmene v tejto uponáhľanej dobe. Ľudský život na našej Zemi nie je nekonečným príbehom a Zem nie je nekonečným zdrojom. Správajme sa teda podľa toho a správajme sa podľa toho aj k svojim blízkym, s ktorými vedno kráčajme počas nášho vymedzeného pobytu na tejto Zemi. P. Karla

ŠPORT

NOHEJBALISTI UŽ MEDZI 4 NAJLEPŠÍMI NA SLOVENSKU

Áno, naši hráči dokázali postúpiť už do semifinále celoslovenskej súťaže! Osemfinálové stretnutie sa odohralo v nedeľu 10.10.2021 vo Vrbovom. Súpereníu o každú loptu na palubovke, predchádzalo príjemné poseedenie so zástupcami NK Vrbové v predvečer zápasu.

Nakoľko viacerí naši hráči boli odcestovaní alebo zranení, do bojov o štvrtfinále zasiahli Gabák, Daňo, Pomykal a Dunaj. Rozhodujúcim sa napokon ukázal hneď úvodný zápas trojíc, v ktorom to bolo (hlavne v prvom sete) ako na hojdačke. Nakoľko Dunaj s Gabákom zvládli svoje stretnutia dvojíc a Gabák pridal bod v zápase jednotlivcov, zrodilo sa najtesnejšie víťazstvo a postup do štvrtfinále.

Na štvrtfinálový turnaj (Belá, Revúca, Trnava), ktorý sa uskutočnil 23.10.2021 naši opäť cestovali „vonku“ a opäť nebolo jasné v akom

zložení chlapci vycestujú (COVID, práca, ...). Bojovať o semifinále nakoniec vyrazili Gnip T., Gabák, Pomykal a Dunaj. Hostelia z Trnavy v úvodnom stretnutí prehrali s Revúcou po vyrovnanom priebehu 3:4, následne porazili našich chlapcov 4:1. V tomto momente len málokto veril, že Belá ešte môže „miešať karty“. V poslednom stretnutí však Beľania dokázali po takmer bezchybnom a neuveriteľne jednoznačnom priebehu zdolať favorizovaných Revúčanov (vicemajstri SNL z posledného ročníka) 4:1 a postúpiť medzi najlepšie štyri družstvá súťaže! Super výsledok.

Pokiaľ to situácia na Slovensku dovoľí, posledný hrací deň SNL mužov sa odohrá 06.11.2021. Miesto podujatia by malo byť na východe republiky. V boji o finále stojí v ceste našim chlapcom obhajca prvenstva, KAC Jednota Košice. Držte našim hráčom palce! Ing. Štefan Dunaj

VÝSLEDKY FUTBALU

IV.liga Sever dospelí VsFZ:

8. kolo - 12. 9. 2021: TJ Slovan Belá n/C. – FK Nižný Hrušov 1:1 (0:0)

Gól Slovana: 87' Karľa D. (11m).

Slovan: Diňa, Karľa, Lojan, Hreha, Hrabovčín, Holovka, Popovič, Leňo, Hišem, Svistun, Pčola (Čopík, Roman, Čochráč)
Slovan zachránil bod až v závere z 11-tky, keď sa počas celého zápasu nedokázal presadiť proti pozornej obrane Hrušova.

9. kolo - 19. 9. 2021: MFK ADV Stará Ľubovňa - TJ Slovan Belá n/C. 11:0 (5:0)

10. kolo - 26. 9. 2021: TJ Slovan Belá n/C. – FC Pivovar Šariš V. Šariš 1:5 (1:1)

Gól Slovana: 36' Holovka S.

Slovan: Diňa, Karľa, Hrabovčín, Roman, Lojan, Holovka, Popovič, Hišem, Čopík, Pčola, Butala (Halagan, Čochráč, Burík, J.R. Hašul', Ľoch)

Po debakli v Starej Ľubovni prišla ďalšia vysoká prehra a to na domácej trávě. Nevyužitie šance v prvom polčase mrzeli o to viac, že po prestávke prišiel strelecký uragán hostí.

11. kolo - 03.10. 2021: 1 MFK Kežmarok - TJ Slovan Belá n/C. 2:1 (0:0)

Gól Slovana: 78' M. Hreha (11m)

12. kolo - 10.10. 2021: OcFK Marhaň - TJ Slovan Belá n/C. 2:2 (2:0)

Góly Slovana: 55' Karľa D., 78' Hašul' J.R.

13. kolo - 17.10. 2021: TJ Slovan Belá n/C. - FK FK Sol' 1:2 (0:1)

Gól Slovana: 62' Pčola M.

Slovan: Diňa, Burík, Leňo, Lojan, Čochráč, Pčola, Hašul' J.R., Kudravy, Hišem, Čopík, Országh (Popovič)

Omladená zostava Slovana v súboji so Sol'ou na body nedosiahla, hoci nebola k zisku bodu ďaleko...

14. kolo - 24.10. 2021: TJ Slovan Belá n/C. - ŠK Millenium 2000 Bard.N.Ves 2:4 (1:4)

Góly Slovana: 18' Karľa D. (11m), 81' Pčola M.

Slovan: Diňa, Karľa, Burík, Leňo, Lojan, Pčola, Hišem, Čopík, Hrabovčín, Butala, Holovka (J.R. Hašul', Ľoch, Dráb)

Slovan predviedol katastrofálny prvý polčas, po ktorom bolo vymaľované a hoci v druhom dejstve snaha nechybala, tak na body to zďaleka nestačilo...

Tabuľka IV. ligy Sever po 14. kole:

	Mužstvo	Body
1	St. Ľubovňa	33
2	Gerlachov	29
3	V. Šariš	28
4	Záhradné	28
5	Medzilaborce	25
6	Ľubotice	25
7	Sabinov	22
8	Sol'	20
9	Kežmarok	18
10	Bard. N. Ves	15
11	Marhaň	12
12	Belá n/C.	12
13	N. Hrušov	11
14	Sp. Belá	11
15	Demjata	9
16	Župčany	6

Tabuľka žiakov po 9.kole:

1	TJ Jasenov	25
2	TJ Borov	19
3	TJ Slovan Belá n. C.	9
4	FK Kamenica n. C.	9
5	TJ Dlhé n. C.	0